

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2018 m. birželio 8 d.
(OR. en)

9871/18

Tarpinstitucinė byla:
2018/0226 (NLE)

RECH 275
COMPET 425
ATO 33
CADREFIN 82
IA 191

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2018 m. birželio 7 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2018) 437 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS REGLAMENTO dėl 2021–2025 m. laikotarpio Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programos, kuria papildoma bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2018) 437 final.

Pridedama: COM(2018) 437 final

Briuselis, 2018 06 07
COM(2018) 437 final

2018/0226 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS REGLAMENTAS

dėl 2021–2025 m. laikotarpio Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programos, kuria papildoma bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“

{SEC(2018) 291 final} - {SWD(2018) 307 final} - {SWD(2018) 308 final} -
{SWD(2018) 309 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

1.1. Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Šis pasiūlymas yra bendrajai mokslinių tyrimų ir inovacijos programai „Europos horizontas“ skirto teisėkūros dokumentų rinkinio dalis. Juo siekiama įgyvendinti artimiausią ES ilgalaikę 2021–2027 m. finansinę programą, darbo vietų kūrimui, augimui, teisingumui ir demokratiniais pokyčiams skirtoje Komisijos darbotvarkėje pateiktus prioritetus ir bendruosius Komisijos politikos prioritetus („Europos horizontas“).

Pasiūlymas dėl Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programos skirtas pagrindiniam branduolinės energijos naudojimo įvairioms reikmėms klausimui. Europos visuomenės labai naudojant branduolinę energiją elektros energijos gamybai ir kitoms reikmėms reikia dėti ilgalaikes pastangas mažinti saugai ir saugumui kylančią riziką ir remti saugių branduolinių technologijų ir optimalios radiacinės saugos plėtrą. Dedant šias pastangas didelę reikšmę turi nacionalinio lygmens viešieji ir privatieji moksliniai tyrimai. Euratomui pavesta prisidėti prie valstybių narių pastangų, naudojant Bendrijos vykdomą mokslinių tyrimų ir mokymo programą.

Šiuo pasiūlymu dėl Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programos (2021–2025 m.) (toliau – Programa) Komisija siekia Tarybos pritarimo penkerių metų programai¹, kuria bus tęsiama pagrindinė dabartinės programos mokslinių tyrimų veikla², plėtojami moksliniai tyrimai aprėpiant jonizuojančiosios spinduliuotės naudojimą kitoms reikmėms, nei elektros energijos gamyba, ir tobulinamas švietimas, mokymas ir prieiga prie mokslinių tyrimų infrastruktūros. Siūloma programa papildys programą „Europos horizontas“ ir jai taikomos tos pačios priemonės ir dalyvavimo taisyklės. Pasiūlymu nustatomas biudžetas ir bendras mokslinių tyrimų tikslų rinkinys tiesioginiams³ ir netiesioginiams⁴ veiksams, įgyvendintiniems pagal darbo programas, dėl kurių susitarta su valstybėmis narėmis.

Pagal Programą bus remiami radiacinės saugos moksliniai tyrimai ir branduolinės energijos naudojimo elektros energijai gaminti srityje, ir jonizuojančiosios spinduliuotės naudojimo kitoms nei elektros energijos gamyba reikmėms srityje. Pastarosios srities moksliniais tyrimais bus siekiama sumažinti mažų dozių poveikio riziką, atsirandančią naudojant šias technologijas. Radiacinės saugos moksliniai tyrimai jau davė naudos medicinos sektoriuje. Taip pat nemažą naudą visuomenė gali gauti tokiuose sektoriuose kaip pramonė, žemės ūkis, aplinka ir saugumas. Nuostata dėl kompleksinės veiklos ir sinergijos su programa „Europos horizontas“ taip pat bus naudinga tolesniems moksliniams tyrimams, susijusiems su spinduliuotės naudojimu kitoms reikmėms nei elektros energijos gamyba. Vienas iš Programos tikslų yra gerinti supratimą apie branduolinių reaktorių senėjimą ir avarijų valdymo strategijas ir taip užtikrinti, kad branduolinės technologijos taptų saugesnės. Programos lėšomis taip pat bus remiami moksliniai tyrimai, kurių reikia norint įvertinti

¹ Penkeri metai yra Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 7 straipsnyje nustatytas terminas.

² Ji, be kita ko, aprėpia branduolinę saugą, saugumą, radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymą, radiacinės saugą ir branduolio sintezės energetiką.

³ Tiesioginiai veiksmai yra mokslinių tyrimų ir inovacijų veikla, kurią Komisija vykdo pasitelkdama savo Jungtinį tyrimų centrą (JRC).

⁴ Netiesioginiai veiksmai – dalyvių vykdoma mokslinių tyrimų ir inovacijų veikla, kuriai Europos atominės energijos bendrija skiria finansinę paramą.

ateities branduolių dalijimosi technologijų saugos aspektus, kiek tai būtina norint palaikyti saugos žinių lygį Bendrijoje. Branduolių dalijimosi technologijų naudojimas visame pasaulyje sparčiai auga, todėl šios srities Euratomo moksliniai tyrimai ypač aktualūs. Programa apims kitus ne mažiau svarbius uždavinius: galimų panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir šalinimo būdų paiešką ir paramą, padedančią pasirengti su spinduliavimu susijusioms ekstremalioms situacijoms.

Kadangi visame pasaulyje branduolių dalijimosi technologijų diegiama gerokai daugiau, Euratomui reikia toliau vykdyti mokslinius tyrimus ieškant metodų, kaip stiprinti branduolinės saugos garantijas, saugumą ir ginklų neplatinimo pastangas.

Programa taip pat siekiama plėtoti branduolio sintezės energetiką – vieną iš kelių ateities galimybių gaminti bazinės apkrovos elektros energiją išmetant mažai anglies dioksido. Šios technologijos galimybių mokslinių tyrimų reikia ateities kartų gerovės labui. Nors branduolių sintezės jėgainių, kurios vis labiau išstumtų iškastinį kurą iš ES energijos šaltinių derinio, statyba vis dar yra tolimesnė perspektyva, Programa siekiama įgyvendinti Europos branduolių sintezės veiksmų planą, turint tikslą – gaminti elektros energiją vykdant branduolių sintezę. Tam, be kita ko, reikia įrodyti, ar branduolių sintezė gali būti energijos šaltinis, naudojantis esamais ir būsimais branduolių sintezės įrenginiais, įskaitant su ITER⁵, ir rengiant būsimas branduolių sintezės jėgaines: kuriant planus, medžiagas ir technologijas.

Siekiant plėtoti branduolio sintezės energetiką, Programa labiau pritrauks pramonę ir suteiks jai svarbesnę funkciją, konkrečiai tam, kad būtų lengviau perduoti praktinę branduolių sintezės laboratorijų patirtį pramonei, kuri tinkamu laiku turėtų perimti atsakomybę už DEMO⁶ projektavimą.

Be šių mokslinių tyrimų veiklos, pasiūlyme kalbama apie konkretesnius, su branduolinių įrenginių eksploatacijos nutraukimu susijusius mokslinius tyrimus. Programa padės spręsti tokius uždavinius kaip reikiamos kvalifikacijos kėlimas, dalijimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, metodų kūrimas ir su branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo klausimais susijusių mokslinių tyrimų bendras finansavimas.

Kiek tai susiję su branduolinės srities praktiniu išmanymu ir kompetencija Bendrijoje, siūlomas Euratomo reglamentas ir pasiūlymas dėl programos „Europos horizontas“ dabar sudarys sąlygas branduolinės srities mokslininkams dalyvauti švietimo ir mokymo programose, tokiose „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“. Visa tai padės Bendrijoje palaikyti būtinus gebėjimus.

Kiek tai susiję su mokslinių tyrimų infrastruktūra, pasiūlyme numatyta finansinė parama už galimybę naudotis Europos ir tarptautine mokslinių tyrimų infrastruktūra, įskaitant JRC infrastruktūrą, ir už tinkamą prieigą prie jos.

Pasiūlyme nurodyta, kad jis turi būti taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d. Jis skirtas 27 valstybių narių Sąjungai, nes Jungtinė Karalystė pateikė pranešimą apie ketinimą išstoti iš Europos atominės energijos bendrijos pagal Europos Sąjungos sutarties 50 straipsnį ir taikomą pagal

⁵ Mokslinių tyrimų įrenginys, kurio tikslas – įrodyti, kad pagrindiniai branduolių sintezės jėgainės principai veikia pramoniniu lygiu. ITER elektros energijos negamins.

⁶ Demonstracinė branduolių sintezės jėgainė – po ITER numatytas įrenginys, kuriuo bus siekiama demonstruoti visus branduolių sintezės jėgainės elementus, įskaitant elektros energijos gamybą taikant uždaro branduolinio kuro ciklo principą.

Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 106a straipsnį, o Europos Vadovų Taryba tą pranešimą priėmė 2017 m. kovo 29 d.

1.2. Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis

Į Programą vėl įrašyti pagrindiniai 2014–2020 m. Euratomo programų⁷ mokslinės veiklos tikslai, atliekant pirmiau paaiškintus pakeitimus.

Programa taip pat suderinta su programos „Europos horizontas“ pasiūlymais, nes tai vienintelės mokslinius tyrimus ir inovacijas remiančios ir nacionalinį finansavimą papildančios ES ir Euratomo programos. Dauguma įgyvendinimo, vertinimo ir valdymo nuostatų yra vienodos. Pagal Euratomo programą remiamų mokslinių tyrimų sritys nėra įtrauktos į programą „Europos horizontas“ tiek dėl teisinių priežasčių, (skirtingos steigimo sutartys), tiek dėl valdymo aspektų (vengiant dubliavimo). Tačiau bus skiriama daugiau dėmesio pastangoms siekti sinergijos su programa „Europos horizontas“.

1.3. Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis

Pasiūlymas yra visiškai suderinamas su dabartinėmis ES politikos sritimis ir jas atitinka. Ši iniciatyva parengta atsižvelgiant į dabartinius Komisijos prioritetus⁸, į rezultatus orientuoto biudžeto iniciatyvą (ji reiškia, kad ES išlaidų programos turi pasiekti geresnį ekonominį rezultatą negu anksčiau), Visuotinės ES strategijos įgyvendinimą⁹ ir Komisijos pasiūlymą dėl būsimos ilgalaikės finansinės programos.

Programa taip pat atitinka ES politiką dėl branduolinės saugos ir saugumo aspektų. Todėl ja remiamas šių teisės aktų įgyvendinimas:

- Tarybos direktyva 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema¹⁰ su pakeitimais, padarytais Tarybos direktyva 2014/87/Euratomas¹¹;
- Tarybos direktyva 2011/70/Euratomas, kuria nustatoma panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo Bendrijos sistema¹²;
- Tarybos direktyva 2013/59/Euratomas, kuria nustatomi pagrindiniai saugos standartai siekiant užtikrinti apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos keliamų pavojų¹³;
- Euratomo sutarties 7 skyrius dėl ES branduolinės saugos garantijų sistemos. Programa taip pat padeda įgyvendinti Bendrijos saugumo darbotvarkes ir strategijas¹⁴.

⁷ Įskaitant pasiūlymą dėl 2019–2020 m. programos pratęsimo (COM (2017) 698).

⁸ Ši iniciatyva padeda įgyvendinti šiuos Komisijos prioritetus: darbo vietų kūrimas, ekonomikos augimas ir investicijos; bendroji skaitmeninė rinka; atspari energetikos sąjunga ir perspektyvi klimato kaitos politika; stipresnė ir teisingesnė vidaus rinka su tvirtesne pramonine baze; ES kaip stipri pasaulinio masto veikėja.

⁹ [Visuotinė Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategija](#), 2016 m. birželio mėn.

¹⁰ OL L 172, 2009 7 2, p. 18.

¹¹ OL L 219, 2014 7 25, p. 42.

¹² OL L 199, 2011 8 2, p. 48.

¹³ OL L 13, 2014 1 17, p. 1.

Programos veiksmais reikėtų proporcingomis priemonėmis, nedubliuojant ir neišstumiant privačiojo sektoriaus finansavimo, spręsti rinkos nepakankamumo ar nepakankamo investavimo problemas. Jie turėtų kurti aiškią Europos pridėtinę vertę. Taip bus užtikrintas programos veiksmų ir ES valstybės pagalbos taisyklių derėjimas, išvengiant nepagrįstų konkurencijos iškraipymų vidaus rinkoje.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

2.1. Teisinis pagrindas

Euratomo sutartyje nurodyta, kad Komisija atsako už branduolinių tyrimų skatinimą ir palengvinimą valstybėse narėse bei už jų papildymą, vykdydama Bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programą (Sutarties 4 straipsnis). Tą programą turi vieningai priimti Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu (Sutarties 7 straipsnis).

2.2. Subsidiarumo principas

Problema, kurią padeda spręsti Euratomo programa, aktuali visai ES, nes siekiant branduolinės saugos ir saugumo sienos neturi reikšmės, o branduolių sintezės energetikos plėtrai reikia labai plataus masto mokslinių tyrimų pastangų. Tačiau tik pusė valstybių narių eksploatuoja branduolines jėgaines, kaip nacionalinio energijos rūšių derinio priemonę – gerokai daugiau valstybių narių eksploatuoja reaktorius mokslinių tyrimų tikslais arba izotopų gamybai. Kadangi dėl branduolinės avarijos, nepaisant valstybinių sienų, galėtų nukentėti kelios valstybės narės, visos ES šalys yra suinteresuotos branduoline sauga, net jei jos pačios reaktorių neeksploatuoja.

Visos valstybės narės naudoja spinduliuotę mediciniais tikslais ir pramonėje (žemės ūkio, maisto švitinimo, metrologijos ir kitoms reikmėms). Nors santykinė klausimo svarba visoje ES gali skirtis, tačiau visoms valstybėms narėms rūpi branduolinė ir radiacinė sauga, ir jose visose susidaro įvairūs kiekiai radioaktyviųjų atliekų, kurias reikia tvarkyti ir galbūt šalinti. Įvairiose direktyvose nustatyti darnieji standartai ir jų poveikis moksliniams tyrimams aiškia rodo, kad techninius ir mokymo klausimus visoje ES reikia spręsti vienodai.

Nors už branduolinę saugą atsakingos valstybės narės, Programos tiesioginiai veiksmai padeda lengviau spręsti kai kurias saugumo problemas, su kuriomis susiduria ES, ir reaguoti į visame pasaulyje išskylančius iššūkius, susijusius su branduolinių medžiagų aptikimu, branduoline ekspertize ir šių sričių mokymu.

2.3. Proporcingumo principas

Bus imtasi veiksmų Europos Sąjungos lygmeniu siekiant gerokai padidinti bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos galimybes ir koordinuoti valstybių narių mokslinių tyrimų veiklą ir taip išvengti dubliavimo, išlaikyti kritinę masę pagrindinėse srityse ir užtikrinti veiksmingiausią viešojo finansavimo panaudojimą. Tokios priemonės gali paskatinti papildomas viešąsias investicijas į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Jų taip pat reikia, kaip pagalbinių priemonių, formuojant ES politiką ir siekiant ES politikos srityse keliamų uždavinių. Siūlomos priemonės neviršija to, kas yra reikalinga siekiant Bendrijos tikslų.

¹⁴ Europos saugumo darbotvarkė (COM(2015) 185 final); Pasirengimo cheminėms, biologinėms, radiologinėms ir branduolinėms saugumo grėsmėms didinimo veiksmų planas, COM(2017) 610 final.

2.4. Priemonės pasirinkimas

Teisės aktas – reglamentas, nes juo nustatomos gavėjų teisės ir pareigos, kurios privalomos visos ir yra tiesiogiai taikomos visose ES valstybėse narėse ir programos asocijuotosiose šalyse.

3. RETROSPEKTYVINIO VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMŲ REZULTATAI

3.1. Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas

Atlikus 2014–2018 m. Euratomo programos tarpinį vertinimą¹⁵ padaryta išvada, kad Euratomo programa yra labai svarbi visose veiklos srityse, įskaitant branduolinę saugą, saugumą ir branduolinės saugos garantijas, radioaktyviųjų atliekų tvarkymą, radiacinę saugą ir branduolių sintezės energetiką. Kalbant apie programos efektyvumą ir veiksmingumą, vertinimo dokumente nurodomos kelios sritys, kuriose Komisija ir (arba) gavėjai turėtų imtis veiksmų. Ji padarė išvadą, kad reikia imtis šių priemonių:

- toliau remti branduolinei saugai, branduolinės saugos garantijoms, saugumui, atliekų tvarkymui, radiacinei saugai ir branduolių sintezės vystymui naudingus branduolinius mokslinius tyrimus;
- kartu su gavėjais toliau tobulinti Europos branduolinės srities bendrųjų programų organizavimą ir valdymą;
- tęsti ir stiprinti Euratomo švietimo ir mokymo priemones siekiant ugdyti svarbias žinias ir įgūdžius, kurie naudingi visais branduolinės saugos ir saugumo ir radiacinės saugos aspektais;
- labiau naudotis Euratomo programos ir kitų Sąjungos bendrosios programos teminių sričių sinergija imantis tokių kompleksinių klausimų kaip spinduliavimo panaudojimo medicinoje, klimato kaita, saugumas, avarinė parengtis ir įnašas į branduolio mokslą;
- labiau naudotis Euratomo programos tiesioginių ir netiesioginių veiksmų sinergija.

Kaip šiuo pasiūlymu sprendžiami šie uždaviniai, išsamiau paaiškinta poveikio vertinime.

3.2. Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis

Komisijos tarnybos atliko šias konsultacijas: bendras konsultacijas dėl daugiamečių finansinės programos (DFP) ir „Konkurencingumo“ skyriaus, kuriam priskirti moksliniai tyrimai (2018 m. sausio – kovo mėn.), tikslines konsultacijas dėl tam tikros veiklos pagal Programą naudodamosi internetiniu klausimynu (2018 m. sausio – vasario mėn.) ir 2018 m. vasario 21 d. Briuselyje surengė mokslinių tyrimais suinteresuotų šalių seminarą. Per konsultacijas nagrinėtos visos svarbios poveikio vertinimo sritys, įskaitant aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą, įgyvendinimą ir Europos pridėtinę vertę. Kelios moksliniais tyrimais suinteresuotos šalys taip pat pateikė Komisijai pozicijos dokumentus dėl įvairių Euratomo mokslinių tyrimų aspektų. Poveikio vertinime apibendrinami gauti atsakymai ir aprašyta, kaip šiame pasiūlyme į juos atsižvelgta.

¹⁵ COM(2017) 697, SWD(2017) 426 ir 427.

3.3. Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas

Rengdama šį pasiūlymą, Komisija surinko nuomones iš kelių šaltinių ir rėmėsi jų praktine patirtimi. 2017 m. Euratomo mokslo ir technikos komitetas parengė nuomonę dėl Euratomo programos ateities, o dvi nepriklausomų ekspertų grupės parengė tiesioginių ir netiesioginių veiksmų, įvykdytų pagal 2014–2018 m. Euratomo programą, tarpinio vertinimo ataskaitas¹⁶. 2016 m. atskira ekspertų grupė atliko „EUROfusion“ konsorciumo įgyvendinamos Europos bendros branduolių sintezės mokslinių tyrimų programos laikotarpio vidurio vertinimą. Poveikio vertinime plačiau pateiktos gautosios žinios ir aprašyta, kaip šiame pasiūlyme į jas atsižvelgta.

3.4. Poveikio vertinimas

Prie pasiūlymo pridedamas poveikio vertinimas, dėl kurio Reglamentavimo patikros valdyba pateikė teigiamą nuomonę.

Prie šio pasiūlymo pridėtame poveikio vertinime daugiausia dėmesio skiriama Euratomo programos tarpinio vertinimo rezultatams ir konsultacijoms su suinteresuotosiomis šalimis. Jame nurodyta, kaip reikia pakeisti Programos taikymo sritį, tikslus ir įgyvendinimo metodą, ir atsižvelgta į kompleksinius naujos DFP tikslus – lankstumą, kryptingą veiksmingumą, derėjimą ir sinergiją, supaprastinimą. Jis atitinka finansinio reglamento reikalavimus, susijusius su siūlomo Tarybos reglamento dėl Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programos (2021–2025 m.) *ex ante* vertinimu.

3.5. Supaprastinimas

Programa bus įgyvendinama naudojant bendrajai programai „Europos horizontas“ taikomas finansines priemones ir dalyvavimo taisykles. Programai „Europos horizontas“ pasiūlytos supaprastinimo priemonės bus taikomos pagal Euratomo programą besikreipiantiems pareiškėjams ir jos gavėjams. Tikimasi, kad dėl pasiūlytų taisyklių toliau mažės administracinė našta ir tęsis pagal šiuo metu vykdomas programas vykdomas supaprastinimo procesas, kartu, kai tinka, tenkinant tęstinumo poreikį. Programa bus dar labiau supaprastinta: jos tiesioginių ir netiesioginių veiksmų tikslų sąrašas bus bendras. Tikėtinas supaprastinimas ir poveikis administracinei naštai išsamiau išanalizuoti poveikio vertinime.

3.6. Pagrindinės teisės

Šiame reglamente laikomasi pagrindinių teisių ir principų, pripažintų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Šiame pasiūlyme biudžetas nurodytas dabartinėmis kainomis. Finansinėje pažymoje, pridedamoje prie pasiūlymo, nurodomas poveikis biudžetui ir žmogiškiesiems bei administraciniams ištekliams.

5. KITI ASPEKTAI

5.1. Įgyvendinimo planai ir stebėsena, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka

Programą įgyvendins Komisijos tarnybos. Tačiau Komisija, kaip numatyta Euratomo sutarties 10 straipsnyje, gali, jei manys, kad tai tikslinga, tam tikras Programos dalis patikėti vykdyti

¹⁶ https://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=h2020evaluation

valstybėms narėms, asmenims ar įmonėms arba trečiosioms valstybėms, tarptautinėms organizacijoms ar trečiųjų valstybių nacionaliniams subjektams.

Vertinimai bus atlikti vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinio susitarimo¹⁷ 22 ir 23 dalimis, kuriose trys institucijos patvirtino, kad galiojančių teisės aktų ir politikos vertinimai turėtų būti pagrindas vertinti galimų tolesnių veiksmų poveikį. Bus vertinamas programos poveikis vietoje remiantis programų rodikliais ir (arba) kiekybiniais tikslais ir išsamia analize, kiek Programa gali būti laikoma aktualia, veiksminga, efektyvia, kuriančia pakankamai ES pridėtinės vertės ir derančia su kitų kryptų ES politika. Vertinimuose taip pat nurodyta patirtis, įgyta nustatant trūkumus ir (ar) problemas arba galimybes toliau gerinti veiksmus ar jų rezultatus ir plėsti naudojimąsi jais ir (arba) didinti jų poveikį.

Stebėsenos ir vertinimo sistema, kuri taip pat bus taikoma programai „Europos horizontas“, atskleis pagrindines poveikio trajektorijas, kurios padės teikti ataskaitas apie pažangą, padarytą siekiant programos tikslų. Jos skirstomos į keturias poveikio kategorijas (poveikis mokslui, socialinei sričiai, inovacijoms ir politikai), nes tai atspindi investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas pobūdį. Ataskaitoms apie pažangą trumpuoju, vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu bus naudojami kiekvienos poveikio kategorijos rodikliai. Bus atliktas bendras tiesioginių ir netiesioginių veiksmų tarpinis vertinimas.

5.2. Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas

Esama Euratomo programa dėl pasiūlymo pasikeis taip:

- Konkrečių tikslų struktūra (3 straipsnis ir I priedas): Pagrindiniame teisės akte nustatomas vienintelis ir tiesioginių, ir netiesioginių veiksmų konkrečių tikslų sąrašas. Tai leis Komisijai rengiant darbo programas pasiūlyti derinti priemonės ir turtą, tokį kaip jos pačios mokslinių tyrimų infrastruktūra ir Jungtinis tyrimų centro žinių bazė. Šiuo principu siekiama vieno iš DFP horizontaliųjų tikslų – supaprastinti ir pasiekti sinergiją.
- Konkrečių tikslų peržiūra (3 straipsnis ir I priedas):
 - Sumažintas konkrečių tikslų skaičius nuo 13 2014–2018 m. programoje iki keturių ir tiesioginiams, ir netiesioginiams veiksams.
 - Nustatytas konkretus tikslas – remiama ES politiką branduolinės saugos, branduolinės saugos garantijų ir saugumo srityse.
 - Apibrėžta mokslinių tyrimų parama branduolinių įrenginių eksploatacijos nutraukimo veiklai – tinkamoms finansuoti priemonėms, be kita ko, priskiriami moksliniai tyrimai, padedantys plėtoti ir vertinti branduolinių įrenginių eksploatacijos nutraukimo ir branduolinių įrenginių aplinkos pertvarkymo technologijas, ir dalijimasis geriausios praktikos pavyzdžiais ir žiniomis. Eksploatacijos nutraukimas susilaukia didesnio dėmesio, nes auga tokių paslaugų paklausa, rūpi aplinkos tvarkymo principas ir daug branduolinių reaktorių bus galutinai uždaryti.
 - Peržiūrėta radiacinės saugos mokslinių tyrimų aprėptis siekiant, kad technologinės priemonės, kuriose taikomas branduoliniai mokslai ir naudojama jonizuojančioji spinduliuotė, būtų naudojamos saugiai, be kita ko, kad būtų

¹⁷ 2016 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl geresnės teisėkūros, OL L 123, 2016 5 12, p. 1–14.

saugiai ir patikimai tiekiami radioaktyvieji izotopai. Tarp tokių galimų priemonių yra medicinos, pramonės, kosmoso ir mokslinių tyrimų įrenginiai.

- Vienintelis konkretus branduolių sintezės mokslinių tyrimų tikslas rodo, kad atsiradusį dėmesį būsimų branduolių sintezės jėgainių projektavimui. Naują branduolių sintezės mokslinių tyrimų tikslą sudaro trys dabartinės programos konkretūs tikslai.
 - Priemonėms, kurių reikia norint palaikyti ir toliau plėtoti specialiąsias žinias ir kompetenciją ES, iškeltas vienintelis konkretus tikslas. Jis apima švietimo ir mokymo priemones, judumo paramą, prieigą prie mokslinių tyrimų infrastruktūros, technologijų perdavimą, žinių valdymą ir sklaidą (dabartinėje programoje šioms priemonėms keliama atskiri tikslai).
- Branduolinės srities tyrėjams bus leista dalyvauti „Marie Skłodowskos-Curie veiksmuose“ (MSCV): pagal siūlomas naujas programos „Europos horizontas“ ir Euratomo programos nuostatas branduolinės srities studentams ir mokslininkams atsivers programa „Marie Skłodowskos-Curie veiksmams“. Naujoji programa sukurta taip, kad, švietimui ir mokymui Europoje remti naudojant gerai pažįstamą priemonę, būtų pasiektas vienas iš DFP kompleksinių tikslų: užtikrinti finansavimo priemonių sinergiją.
- Teisinės nuostatos, kurios padeda siekti Euratomo programos ir programos „Europos horizontas“ sinergijos (programos „Europos horizontas“ pagrindinio teisės akto 1 priedas): abiejuose pagrindiniuose teisės aktuose numatyta sinergija, o dėl jos detalių bus nuspręsta darbo programose, pasikonsultavus su valstybėmis narėmis.

Naujoje Euratomo programoje, kaip ir ankstesnėse, paramos kriterijus bus kompetencija, poveikis, įgyvendinimo kokybė ir veiksmingumas.

Programos „Europos horizontas“ dalyvavimo ir sklaidos taisyklės bus taikomos ir Euratomo programai.

Įgyvendinant Programą, Komisijai padės komitetas (žr. 16 straipsnį), kaip apibrėžta Reglamento (ES) Nr. 182/2011. Jis rinksis dviejų sudėčių (branduolių dalijimosi ir sintezės), priklausomai nuo aptartino dalyko.

Pasiūlymas

TARYBOS REGLAMENTAS

dėl 2021–2025 m. laikotarpio Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programos, kuria papildoma bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 7 straipsnio pirmą pastraipą,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę¹,

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę²,

kadangi:

- (1) vienas iš Europos atominės energijos bendrijos (toliau – Bendrija) tikslų – padėti kelti gyvenimo lygį valstybėse narėse, be kita ko, skatinant valstybėse narėse vykdyti branduolinius mokslinius tyrimus, sudarant jiems palankesnes sąlygas ir juos papildant pasitelkus vykdomą Bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programą;
- (2) branduoliniai moksliniai tyrimai gali padėti didinti branduolinę saugą, saugumą bei radiacinę saugą ir taip prisidėti prie socialinės gerovės, ekonominio klestėjimo ir aplinkos tvarumo. Radiacinės saugos moksliniai tyrimai padėjo patobulinti medicinos technologijas, kurios naudingos daugeliui piliečių, ir šie moksliniai tyrimai gali prisidėti prie kitų sektorių tobulinimo, pavyzdžiui, pramonės, žemės ūkio, aplinkos ir saugumo. Ne mažiau svarbus yra galimas branduolinių mokslinių tyrimų indėlis į saugos, efektyvumo ir saugumo principus atitinkantį ilgalaikį energetikos sistemos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą;
- (3) siekiant užtikrinti Bendrijos lygmens branduolinių mokslinių tyrimų tęstinumą, reikia sukurti Bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programą laikotarpiui nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2025 m. gruodžio 31 d. (toliau – Programa). Pagal Programą turėtų būti tęsiama pagrindinė ankstesnių programų mokslinių tyrimų veikla, įtraukiant naujų konkrečių tikslų ir taikant tą patį įgyvendinimo metodą;
- (4) Komisijos ataskaitoje dėl tarpinio Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programos (2014–2018 m.) vertinimo (COM(2017) 697 *final*) pateiktas programos gairių rinkinys. Jame, be kita ko, rekomenduojama: toliau remti branduolinei saugai, branduolinės saugos garantijoms, saugumui, atliekų tvarkymui, radiacinei saugai ir branduolių sintezės vystymui naudingus branduolinius mokslinius tyrimus; kartu su gavėjais toliau tobulinti Europos branduolinės srities bendrųjų programų organizavimą ir valdymą; tęsti ir stiprinti Euratomo švietimo ir mokymo veiklą siekiant ugdyti svarbius gebėjimus, kurie naudingi visais branduolinės saugos ir saugumo ir radiacinės saugos aspektais; labiau naudotis Euratomo programos ir Sąjungos

¹ nuomonė. Nuomonė pateikta po neprivalomo konsultavimosi.

² OL C Nuomonė pateikta po neprivalomo konsultavimosi.

bendrosios programos kitų teminių sričių sinergija ir labiau naudotis Euratomo programos tiesioginių ir netiesioginių veiksmų sinergija;

- (5) Programa sumanyta ir suprojektuota pagal poreikį sukurti kritinę remiamų veiksmų masę. Tai pasiekta nustačius ribotą skaičių konkrečių tikslų, susijusių su saugiu branduolių dalijimosi panaudojimu elektros gamybos ir kitoms reikmėms, būtinų žinių išsaugojimu ir plėtimu, branduolių sintezės energetikos skatinimu ir Sąjungos politikos rėmimu branduolinės saugos, branduolinės saugos garantijų ir saugumo srityje;
- (6) branduolių sintezės energetikos moksliniai tyrimai vykdomi pagal Europos branduolių sintezės veiksmų planą, kuriame nurodyti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, kurių reikia norint sukurti branduolių sintezės elektrinę. Artimiausiu ir vidutinės trukmės laikotarpiu svarbiausia yra statyti ir eksploatuoti ITER, o solidi branduolių sintezės programa turi papildyti su ITER susijusius Europos veiksmus, siekiant padėti pamatus būsimai ITER veiklai ir parengti DEMO;
- (7) pagal Programą remiant branduolinius mokslinius tyrimus, ji turėtų padėti siekti bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Europos horizontas“ (toliau – „Europos horizontas“), sukurtos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. [...] ³, tikslų ir sudaryti palankesnes sąlygas įgyvendinti 2030 m. Europos strategiją ir stiprinti Europos mokslinių tyrimų erdvę;
- (8) Programa turėtų būti siekiama sinergijos su programa „Europos horizontas“ ir kitomis Sąjungos programomis nuo jų rengimo ir strateginio planavimo iki projektų atrankos, administravimo, komunikacijos, rezultatų sklaidos ir naudojimosi, stebėsenos, audito ir valdymo etapų. Kad būtų išvengta dalinio sutapimo ir dubliavimo ir padidėtų ES finansavimo poveikis, į programos „Europos horizontas“ veiksmus galima perkelti lėšas iš kitų Sąjungos programų. Tokiais atvejais joms bus taikomos programos „Europos horizontas“ taisyklės;
- (9) vis dėlto, taikant proporcingas priemones, nedubliuojant ir neišstumiant privačiojo sektoriaus finansavimo, Programos veiksmais reikėtų spręsti rinkos nepakankamumo ar nepakankamo investavimo problemas – jie turėtų kurti aiškią Europos pridėtinę vertę; Taip bus užtikrintas programos veiksmų ir ES valstybės pagalbos taisyklių derėjimas, išvengiant nepagrįstų konkurencijos iškraipymų vidaus rinkoje;
- (10) šiame reglamente nustatomas Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programos finansinis paketas, kuris Europos Parlamentui ir Tarybai yra svarbiausias orientacinis dydis metinės biudžeto sudarymo procedūros metu, kaip apibrėžta [nuorodą atitinkamai atnaujinti pagal naują tarpinstitucinį susitarimą: 2013 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos tarpinstitucinio susitarimo dėl biudžetinės drausmės, bendradarbiavimo biudžeto klausimais ir patikimo finansų valdymo 17 punkte];
- (11) Programai turėtų būti taikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) [...] ⁴ (Finansinis reglamentas), jei šiame reglamente nenurodyta kitaip. Jame nustatytos Sąjungos biudžeto vykdymo taisyklės, tarp jų – taisyklės, susijusios su dotacijomis, apdovanojimais, viešaisiais pirkimais, netiesioginiu vykdymu, finansine parama, finansinėmis priemonėmis ir biudžeto garantijomis;
- (12) šiame reglamente numatytos finansavimo rūšys ir įgyvendinimo metodai turėtų būti parenkami pagal tai, kiek jais galima pasiekti konkrečius veiksmų tikslus ir duoti rezultatų, atsižvelgiant, visų pirma, į kontrolės sąnaudas, administracinę našą ir numatomą reikalavimų nesilaikymo

³ [...] Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) [...], kuriuo sukurama ES devintoji bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa (2021–2027 m.) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1291/2013 (OL [...]).

⁴

riziką. Dotacijų atveju reikėtų svarstyti fiksuotųjų sumų, nustatytų dydžių ir vienetinių tarifų naudojimą;

- (13) šiam reglamentui taikomos horizontaliosios finansinės taisyklės, kurias Europos Parlamentas ir Taryba priėmė pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 322 straipsnį ir Euratomo sutarties 106a straipsnį. Šiomis Finansiniame reglamente išdėstytomis taisyklėmis visų pirma nustatoma procedūra, kaip sudaryti ir įgyvendinti biudžetą taikant dotacijas, viešuosius pirkimus, apdovanojimus, užtikrinant netiesioginį įgyvendinimą, ir numatomos finansavimo subjektų atsakomybės patikros. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 322 straipsnį ir Euratomo sutarties 106a straipsnį priimtose taisyklėse taip pat kalbama apie Sąjungos biudžeto apsaugą, jei valstybėse narėse yra bendrų teisinės valstybės principo laikymosi trūkumų, nes teisinės valstybės principas yra esminė patikimo finansų valdymo ir veiksmingo Bendrijos finansavimo prielaida;
- (14) šios Programos tikslų taip pat galima siekti fondo „InvestEU“ mokslinių tyrimų ir inovacijų krypties politikos finansinėmis priemonėmis. Finansine parama reikėtų proporcingu būdu spręsti rinkos nepakankamumo ar nepakankamo investavimo problemas, o veiksmai neturėtų dubliuoti ar išstumti privačiojo sektoriaus finansavimo arba iškreipti konkurencijos vidaus rinkoje. Veiksmų Europos pridėtinė vertė turėtų būti aiški;
- (15) siekiant užtikrinti, kad Programa būtų įgyvendinama kuo efektyviau ir visiems gavėjams būtų taikoma nuosekli, išsami ir skaidri sistema, dalyvavimui Euratomo programoje ir mokslinių tyrimų rezultatų sklaidai turėtų būti taikomos atitinkamos programos „Europos horizontas“ taisyklės su tam tikrais pataisymais arba išimtimis. Programoje turėtų būti taikomos programos „Europos horizontas“ apibrėžtys ir pagrindiniai veiksmų tipai;
- (16) programai „Horizontas 2020“ sukurtas ir Komisijos valdomas dalyvių garantijų fondas pasiteisino kaip svarbus apsaugos mechanizmas, sušvelninantis riziką, susijusią su mokėtinomis sumomis, kurių mokėjimo įsipareigojimų nevykdantys dalyviai nebeatlygina. Todėl jis turėtų išlikti, o pagal programą „Europos horizontas“ sukurtas savidraudos mechanizmas turėtų būti taikomas ir pagal šį reglamentą vykdomiems veiksams;
- (17) Jungtinis tyrimų centras (JRC) turėtų toliau visais politikos ciklo etapais teikti Sąjungos politikai reikalingus nepriklausomus naudotojams patogius naudoti mokslinius faktus ir techninę paramą. JRC tiesioginiai veiksmai turėtų būti įgyvendinami lanksčiai, veiksmingai ir skaidriai, atsižvelgiant į atitinkamus JRC klientų ir Sąjungos politikos sričių poreikius ir užtikrinant Sąjungos finansinių interesų apsaugą. JRC turėtų toliau pritraukti papildomų išteklių;
- (18) pagal Finansinį reglamentą, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 883/2013⁵, Tarybos reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2988/95⁶, Tarybos reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2185/96⁷ ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/193⁸ Sąjungos finansiniai interesai turi būti ginami proporcingomis priemonėmis, įskaitant pažeidimų, įskaitant sukčiavimą, prevenciją, nustatymą, ištaisymą ir tyrimą, prarastų, nepagrįstai išmokėtų ar

⁵ 2013 m. rugsėjo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1073/1999 ir Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 1074/1999 (OL L 248, 2013 9 18, p. 1).

⁶ 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995 12 23, p. 1).

⁷ 1996 m. lapkričio 11 d. Tarybos reglamentas (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 dėl Komisijos atliekamų patikrinimų ir inspektavimų vietoje siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus nuo sukčiavimo ir kitų pažeidimų (OL L 292, 1996 11 15, p. 2).

⁸ 2017 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje (OL L 283, 2017 10 31, p. 1).

neteisingai panaudotų lėšų susigrąžinimą ir, jei reikia, administracinių sankcijų skyrimą. Visų pirma pagal Reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 ir Reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) gali atlikti administracinius tyrimus, įskaitant patikrinimus ir inspektavimus vietoje, siekdama nustatyti, ar nebūta sukčiavimo, korupcijos ar kitos neteisėtos veiklos atvejų, darančių poveikį Sąjungos finansiniams interesams. Pagal Reglamentą (ES) 2017/1939 Europos prokuratūra gali tirti sukčiavimo ir kitų teisės pažeidimų atvejus, darančius poveikį Sąjungos finansiniams interesams, kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2017/1371⁹, ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą. Pagal Finansinį reglamentą bet kuris asmuo arba subjektas, gaunantis Sąjungos lėšas, turi visapusiškai bendradarbiauti siekdamas apsaugoti Sąjungos finansinius interesus, suteikti būtinas teises ir prieigą Komisijai, OLAF, Europos prokuratūrai ir Europos Audito Rūmams ir užtikrinti, kad visos Sąjungos lėšų finansinėse operacijose dalyvaujančios trečiosios šalys suteiktų lygiavertes teises;

- (19) siekiant užtikrinti vienodas Programos veiksmų įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011¹⁰;
- (20) vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 22 ir 23 dalimis, reikia įvertinti Programą remiantis informacija, surinkta keliant specialius stebėsenos reikalavimus, tačiau drauge vengiant pernelyg didelio reguliavimo ir administracinės naštos, visų pirma valstybėms narėms. Kai tinka, tokie reikalavimai gali būti susiję su išmatuojamais rodikliais, naudojamais kaip Programos poveikio vietoje vertinimo pagrindas;
- (21) dėl Jungtinio tyrimų centro tiesioginių veiksmų mokslinio ir technologinio turinio konsultuotasi su JRC valdytojų taryba, kuri sudaryta Komisijos sprendimu 96/282/Euratomas¹¹;
- (22) Komisija konsultavosi su Euratomo mokslo ir technikos komitetu;
- (23) siekiant teisinio tikrumo, Reglamentas (Euratomas) Nr. [...] turėtų būti panaikintas,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Dalykas

Šiuo reglamentu 2021 m. sausio 1 d. – 2025 m. gruodžio 31 d. laikotarpiui nustatoma Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programa (toliau – Programa) ir dalyvavimo vykdam šios programos netiesioginius veiksmus ir sklaidos taisyklės.

⁹ 2017 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1371 dėl kovos su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis (OL L 198, 2017 7 28, p. 29).

¹⁰ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

¹¹ 1996 m. balandžio 10 d. Komisijos sprendimas 96/282/Euratomas dėl Jungtinio tyrimų centro reorganizavimo (OL L 107, 1996 4 30, p. 12).

Jame nustatomi Programos tikslai, 2021–2025 m. biudžetas, Europos atominės energijos bendrijos (toliau – Bendrija) finansavimo formos ir tokio finansavimo teikimo taisyklės.

2 straipsnis

Apibrėžtys

Šiame reglamente taikomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. xxx („Europos horizontas“)¹² pateiktos apibrėžtys. Apibrėžčių nuorodos į Sąjungą ir programą laikomos nuorodomis į Bendriją ir šią Programą. Nukrypstant nuo šios nuostatos, darbo programa reiškia Komisijos priimtą dokumentą, skirtą Programai įgyvendinti pagal šio reglamento 16 straipsnį.

3 straipsnis

Programos tikslai

1. Bendrieji Programos tikslai:
 - (a) tęsti branduolinių mokslinių tyrimų ir mokymo veiklą, skirtą nuolat didinti branduolinę saugą, saugumą ir radiacinę saugą;
 - (b) galimai prisidėti prie ilgalaikio energetikos sistemos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo laikantis saugos, efektyvumo ir saugumo principų.
2. Konkretūs Programos tikslai:
 - (a) gerinti branduolinės energijos ir su elektros energijos gamyba nesusijusioms reikmėms naudojamos jonizuojančiosios spinduliuotės saugą ir saugumą, be kita ko, branduolinę saugą, saugumą, saugos garantijas, radiacinę saugą, saugų panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyvių atliekų tvarkymą ir eksploatacijos nutraukimą;
 - (b) išsaugoti ir plėsti žinias ir kompetenciją Bendrijoje;
 - (c) skatinti branduolių sintezės energetikos vystymą ir prisidėti prie Branduolių sintezės veiksmų plano įgyvendinimo;
 - (d) remti Bendrijos branduolinės saugos, branduolinės saugos garantijų ir saugumo politiką.
3. 1 ir 2 dalyse išvardyti tikslai įgyvendinami pagal I priedą.

4 straipsnis

Biudžetas

1. Programos įgyvendinimo finansinis paketas yra 1 675 000 000 EUR dabartinėmis kainomis.
2. 1 dalyje nurodyta suma preliminariai paskirstoma taip:
 - (a) 724 563 000 EUR branduolių sintezės moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai;
 - (b) 330 930 000 EUR branduolių dalijimosi, saugos ir radiacinės saugos reikmėms;
 - (c) 619 507 000 EUR Jungtinio tyrimų centro vykdomiems tiesioginiams veiksams.Metinėje biudžeto procedūroje Komisija negali nukrypti nuo šios straipsnio 2 dalies c punkte nurodytos sumos.

¹² [Visas pavadinimas ir OL nuoroda]

3. Iš 1 dalyje nurodytos sumos taip pat gali būti finansuojamos su Programos valdymu, įgyvendinimu ir pasiektų Programos tikslų vertinimu susijusios pasirengimo, stebėsenos, kontrolės, audito, vertinimo ir kitos veiklos išlaidos, įskaitant administracines išlaidas. Be to, iš jos gali būti finansuojamos išlaidos, susijusios su tyrimais, ekspertų posėdžiais, informavimo ir komunikacijos veiksmais, susijusiais su Programos tikslais, taip pat išlaidos, susijusios su informacinių technologijų tinklais, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama informacijos tvarkymui ir mainams, įskaitant institucines informacinių technologijų priemones ir kitą techninę ir administracinę paramą, kurios reikia Programai valdyti.
4. Prireikus asignavimai gali būti įtraukti į biudžetą po 2025 m. ir skirti 3 dalyje nurodytoms išlaidoms padengti, kad būtų galima valdyti iki 2027 m. gruodžio 31 d. nebaigtus vykdyti veiksmus.
5. Biudžetiniai įsipareigojimai dėl veiksmų, truncančių daugiau kaip vienus finansinius metus, gali būti suskaidyti į kelerius metus mokamas metines dalis.
6. Nedarant poveikio Finansiniam reglamentui, veiksmų, susijusių su projektais, įtrauktais į pirmąją darbo programą, išlaidos gali būti tinkamos finansuoti nuo 2021 m. sausio 1 d.
7. Pagal pasidalijamojo valdymo principą valstybėms narėms skirti ištekliai, kuriuos galima perkelti pagal Reglamento (ES) XX [Bendrų nuostatų reglamentas] 21 straipsnį valstybių narių prašymu gali būti perskirti Programai. Komisija tuos išteklius naudoja tiesiogiai pagal Finansinio reglamento 62 straipsnio 1 dalies a punktą arba netiesiogiai pagal to paties straipsnio c punktą. Kai įmanoma, tie ištekliai panaudojami atitinkamos valstybės narės labui.

5 straipsnis

Programos asocijuotosios trečiosios valstybės

1. Programoje asocijuotųjų šalių teisėmis gali dalyvauti šios trečiosios valstybės:
 - (a) stojančiosios šalys, šalys kandidatės ir potencialios kandidatės pagal tų šalių dalyvavimo Bendrijos programose bendruosius principus ir sąlygas, nustatytus atitinkamuose bendruosiuose susitarimuose ir Asociacijos tarybos sprendimuose arba panašiuose susitarimuose, ir Sąjungos ir tų šalių susitarimuose nustatytomis konkrečiomis sąlygomis;
 - (b) šalys, kurioms taikoma Europos kaimynystės politika, pagal tų šalių dalyvavimo Bendrijos programose bendruosius principus ir sąlygas, nustatytus atitinkamuose bendruosiuose susitarimuose ir Asociacijos tarybos sprendimuose arba panašiuose susitarimuose, ir Bendrijos ir tų šalių susitarimuose nustatytomis konkrečiomis sąlygomis;
 - (c) trečiosios valstybės ir teritorijos, kurios atitinka visus toliau išvardytus kriterijus:
 - geri mokslo, technologijų ir inovacijų srities pajėgumai;
 - nusistatymas, pagrįstas demokratinėmis institucijomis, laikytis taisyklėmis pagrįstos atviros rinkos ekonomikos, be kita ko, sąžiningai ir teisingai atsižvelgti į intelektualinę nuosavybės teises;
 - aktyvi parama politikai, kuria siekiama pagerinti piliečių ekonominę ir socialinę piliečių gerovę.

Kiekviena trečioji šalis pagal c punktą prisijungia prie Programos specialiaame susitarime, apimančiame trečiosios valstybės konkrečiame susitarime dėl trečiosios valstybės dalyvavimo Bendrijos ar Sąjungos programoje nustatytais sąlygomis, jeigu susitarime :

- užtikrinta teisinga Sąjungos programose dalyvaujančios trečiosios valstybės įnašų ir naudos pusiausvyrą;
 - nustatomos dalyvavimo Programoje sąlygos, be kita ko, apskaičiuojami finansiniai įnašai Programai ir jos administracinės išlaidos. Šie įnašai yra asignuotosios įplaukos pagal Finansinio reglamento 21 straipsnio 5 dalį;
 - trečiajai valstybei nesuteikiama galių priimti sprendimus dėl Programos;
 - garantuojamos Sąjungos teisės užtikrinti patikimą finansų valdymą ir apsaugoti savo finansinius interesus.
2. Nustatant kiekvienos trečiosios valstybės prisijungimo prie Programos sritį, atsižvelgiama į tikslą inovacijomis skatinti Sąjungos ekonomikos augimą. Atitinkamai Programos dalys gali būti neįtrauktos į asociacijos susitarimą su konkrečia šalimi, išskyrus jei tai stojančiosios šalys, šalys kandidatės ir potencialios kandidatės.
 3. Asociacijos susitarime, kai tikslinga, numatomas Sąjungoje įsisteigusių teisės subjektų dalyvavimas analogiškose asocijuotųjų šalių programose jame nurodytais sąlygomis.
 4. Finansinio įnašo dydžio nustatymo sąlygomis užtikrinama, kad būtų automatiškai ištaisomas reikšmingas disbalansas, palyginti su suma, kurią dalyvaudami Programoje gauna asocijuotojoje šalyje įsisteigę subjektai, atsižvelgiant į Programos valdymo, vykdymo ir veikimo išlaidas.

6 straipsnis

Finansavimas ir jo formos

1. Programa įgyvendinama taikant tiesioginio valdymo principą, laikantis Finansinio reglamento, arba kartu su Finansinio reglamento 61 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytomis finansavimo įstaigomis, taikant netiesioginio valdymo principą.
2. Pagal Programą gali būti teikiamas bet kurios Finansiniame reglamente nustatytos formos finansavimas, visų pirma dotacijos, apdovanojimai, viešieji pirkimai. Finansavimas taip pat gali būti teikiamas finansinėmis priemonėmis, naudojant derinimo operacijas.
3. Pagrindiniai pagal Programą vykdytinų veiksmų tipai pateikti ir apibrėžti programos „Europos horizontas“ II priede.
4. Pagal Programą taip pat remiami JRC vykdomi tiesioginiai veiksmai.

7 straipsnis

Europos partnerystės organizacijos

1. Programos dalys gali būti įgyvendinamos kuriant Europos partnerystės organizacijas.
2. Bendrija gali dalyvauti Europos partnerystės organizacijose bet kuriuo iš šių būdų:
 - (a) dalyvavimas partnerystės organizacijose, įsteigtose pagal Komisijos ir viešųjų ar privačiųjų partnerių susitarimo memorandumus arba sutartimi įformintais susitarimais, kuriuose nurodyti partnerystės tikslai, susiję partnerių įsipareigojimai teikti finansinius ir (arba) nepiniginius įnašus, pagrindinis veiklos rezultatų ir poveikio rodikliai ir pasiektini rezultatai. Juose taip pat nurodoma papildoma mokslinių tyrimų ir inovacijų

veikla, kurią vykdo partneriai arba kuri vykdoma pagal Programą (bendrai programuojamos Europos partnerystės organizacijos);

- (b) dalyvauti mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos programoje, kuri grindžiama partnerių įsipareigojimu teikti finansinius ir (arba) nepiniginius įnašus ir kiekvieno jų vykdomos veiklos integravimu pagal programos bendro finansavimo veiksmą, ir teikti tai programai finansinį įnašą (bendrai finansuojamos Europos partnerystės organizacijos);

3. Europos partnerystės organizacijos:

- (a) kuriamos tais atvejais, kai Programos tikslus jos pasieks veiksmingiau negu Bendrija, veikdama viena;
- (b) laikosi Sąjungos pridėtinės vertės, skaidrumo, atvirumo, poveikio, sverto poveikio, ilgalaikio visų susijusių subjektų finansinio įsipareigojimo, lankstumo, derėjimo su Sąjungos, vietos, regioninėmis, nacionalinėmis ir tarptautinėmis iniciatyvomis ir tarpusavio papildomumo principų;
- (c) egzistuoja ribotą laikotarpį, ir joms taikomos Programos finansavimo nutraukimo sąlygos.

4. Jų atrankos, įgyvendinimo, stebėsenos, vertinimo ir veiklos nutraukimo nuostatos ir kriterijai pateikti programos „Europos horizontas“ III priede.

8 straipsnis

Atvira prieiga ir atvirasis mokslas

Programai taikomos programoje „Europos horizontas“ pateiktos nuostatos dėl atviros prieigos ir atvirojo mokslo.

9 straipsnis

Tinkami finansuoti veiksmai ir dalyvavimo ir mokslinių tyrimų rezultatų sklaidos taisyklės

- 1. Reikalavimus gauti finansavimą atitinka tik tie veiksmai, kuriais siekiama 3 straipsnyje nurodytų tikslų.
- 2. Laikantis šio straipsnio trečios ir ketvirtos dalies, pagal Programą remiamiems veiksmams taikoma programos „Europos horizontas“ II antraštinė dalis „Dalyvavimo taisyklės“. Kai tinka, jos nuorodos į Sąjungą ir programą laikomos nuorodomis į Bendriją ir šią Programą. Jos nuorodos į saugumo taisykles apima valstybių narių gynybinius interesus, kaip apibrėžta Euratomo sutarties 24 straipsnyje.
- 3. Nukrypstant nuo programos „Europos horizontas“ 36 straipsnio 4 dalies, teisė prieštarauti gali būti taikoma prieigai prie neišimtinių licencijų.
- 4. Nukrypstant nuo programos „Europos horizontas“ 37 straipsnio 5 dalies, Bendrijos finansavimo gavėjai suteikia prieigą prie savo sukurtų rezultatų Sąjungos institucijoms, finansavimo įstaigoms ar Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrajai įmonei, kad būtų galima plėtoti, įgyvendinti ir stebėti įvairių krypčių Bendrijos politiką ir programas ar tarptautinio bendradarbiavimo su trečiosiomis valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis įsipareigojimus. Tokios prieigos teisės apima teisę įgalinti trečiuosius asmenis naudotis rezultatais per viešuosius pirkimus ir išduoti sublicencijas; tokiomis teisėmis galima naudotis tik nekomerciniais ir nekonkuravimo tikslais, ir jos suteikiamos nemokamai.
- 5. Savidraudos mechanizmo, įsteigto pagal programą „Europos horizontas“, lėšomis dengiama rizika, susijusi su sumų, kurias pagal šį reglamentą gavėjai privalo sumokėti Komisijai arba finansavimo įstaigoms, nesusigrąžinimu.

10 straipsnis

Sudėtinis, papildomasis ir derinamasis finansavimas

1. Įgyvendinant Programą užtikrinama sinergija su kitomis Sąjungos finansavimo programomis. Kad būtų pasiekti Programos tikslai ir sprendžiami Euratomo programai ir programai „Europos horizontas“ bendri uždaviniai, Bendrijos finansinis įnašas gali būti skiriamas veiklai, apimančiai įvairius Programoje nurodytus tikslus, ir (arba) veiklai, kuria įgyvendinama programa „Europos horizontas“. Visų pirma, Programos finansinis įnašas gali būti skirtas programai „Marie Skłodowskos-Curie veiksmui“ siekiant paremti branduoliniams tyrimams svarbią veiklą.
2. Veismui, kuriam skirtas kitos Sąjungos programos įnašas, taip pat gali būti skirtas Programos įnašas, jei tais įnašais nekompensuojamos tos pačios išlaidos. Kiekvienos Sąjungos programos, iš kurios lėšų skiriamas įnašas, taisyklės taikomos atitinkamam jos įnašui į veiksmą. Sudėtinio finansavimo suma neviršija visų tinkamų finansuoti veiklos išlaidų, o iš skirtingų Sąjungos programų skiriama parama gali būti apskaičiuojama proporcingai, laikantis dokumentų, kuriais nustatomos paramos sąlygos.
3. Veiksmams, kurie atitinka visas šias santykinės sąlygas:
 - a) jie įvertinti pagal Programos kvietimą teikti pasiūlymus;
 - b) jie atitinka tame kvietime teikti pasiūlymus nustatytus minimaliuosius kokybės reikalavimus;
 - c) jie negali būti finansuojami pagal tą kvietimą teikti pasiūlymus dėl biudžeto apribojimų,

gali būti skirta parama iš Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo, „Europos socialinio fondo +“ arba Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, laikantis Reglamento (ES) XX [Bendrų nuostatų reglamento] [67] straipsnio 5 dalies arba Reglamento (ES) XX [Bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos reglamento] [8] straipsnio, su sąlyga, kad tokie veiksmai dera su atitinkamos programos tikslais. Taikomos fondo, kurio lėšomis teikiama parama, taisyklės.

II SKYRIUS

PROGRAMAVIMAS, STEBĖSENA, VERTINIMAS IR KONTROLĖ

11 straipsnis

Darbo programos

1. Programa įgyvendinama vykdant Finansinio reglamento 110 straipsnyje nurodytas darbo programas; dėl jų priimami įgyvendinimo aktai laikantis 16 straipsnio 4 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Darbo programose, kai tinka, nurodoma bendra derinimo operacijoms rezervuota suma.
2. Be Finansinio reglamento 110 straipsnyje nustatytų reikalavimų, darbo programoje nurodoma:
 - (a) kiekvienam veiksmui skirta suma ir orientacinis įgyvendinimo tvarkaraštis;
 - (b) dotacijų atveju – prioritetai, atrankos ir finansavimo skyrimo kriterijai, skirtingų finansavimo skyrimo kriterijų lyginamasis svoris ir didžiausia galima visų tinkamų finansuoti išlaidų finansavimo dalis;

(c) bet kokie papildomi gavėjų įpareigojimai pagal programos „Europos horizontas“ 35 ir 37 straipsnius.

3. Dėl JRC vykdomos daugiamečių tiesioginių veiksmų darbo programos Komisija prašo JRC valdytojų tarybos nuomonės pagal Sprendimą 96/282/Euratomas.

12 straipsnis

Stebėseną ir ataskaitų teikimas

1. II priede yra pateikti rodikliai, kuriais grindžiama Programos įgyvendinimo pažangos, padarytos siekiant 3 straipsnyje nustatytų tikslų, ataskaita, ir poveikio trajektorijos.
2. Siekdama veiksmingai įvertinti, kokia pažanga daroma siekiant Programos tikslų, Komisija priima įgyvendinimo aktus, kad būtų sukurtos stebėsenos ir vertinimo sistemos nuostatos, be kita ko, II priedo pakeitimais papildant poveikio trajektorijų rodiklius, kai tai būtina, ir nustatant pradines ir siektinas reikšmes. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 16 straipsnio 3 dalyje nurodytos patariamąsios procedūros.
3. Atsiskaitymo už veiklą sistema užtikrina, kad Programos įgyvendinimo ir rezultatų stebėsenos duomenys būtų renkami veiksmingai, efektyviai ir laiku. Todėl Bendrijos lėšų gavėjams ir, kai tinka, valstybėms narėms nustatomi proporcingi ataskaitų teikimo reikalavimai.

13 straipsnis

Informavimas, komunikacija, viešinimas, sklaida ir naudojimas

1. Programos lėšų gavėjai nurodo jų kilmę ir užtikrina Bendrijos finansavimo matomumą (visų pirma, kai viešina veiksmus ir jų rezultatus) teikdami nuoseklią, veiksmingą ir proporcingą tikslią informaciją įvairioms auditorijoms, įskaitant žiniasklaidą ir visuomenę.
2. Komisija vykdo su Programa, jos veiksmams ir rezultatais susijusią informavimo ir komunikacijos veiklą. Programai skirti finansiniai ištekliai taip pat padeda vykdyti institucinę komunikaciją apie Bendrijos politikos prioritetus, susijusius su 3 straipsnyje nurodytais tikslais.
3. Komisija taip pat parengia naudojimosi rezultatais ir jų sklaidos strategiją, kurios tikslas – didinti Programos mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatų ir žinių prieinamumą ir sklaidą siekiant, kad jais būtų greičiau pasinaudota rinkoje ir kad Programa padarytų didesnę poveikį. Programai skirti finansiniai ištekliai taip pat padeda vykdyti institucinę komunikaciją apie Bendrijos politinius prioritetus, taip pat informavimo, komunikacijos, viešinimo, sklaidos ir naudojimosi veiklą, kiek tai susiję su 3 straipsnyje nurodytais tikslais.

14 straipsnis

Vertinimas

1. Vertinimai atliekami laiku, kad jų rezultatus būtų galima panaudoti priimant sprendimus dėl Programos, ją pakeisiančios programos ir kitų moksliniams tyrimams ir inovacijoms svarbių iniciatyvų.
2. Tarpinis Programos vertinimas atliekamas, kai yra pakankamai informacijos apie Programos įgyvendinimą, bet praėjus ne daugiau kaip trejiems metams nuo jos įgyvendinimo pradžios. Jis apima ankstesnės Euratomo programos ilgalaikio poveikio vertinimą ir laikomas pagrindu koreguoti programos įgyvendinimą, jei tai tikslinga.

3. Baigiant įgyvendinti Programą, bet praėjus ne daugiau kaip ketveriems metams po 1 straipsnyje nurodyto laikotarpio pabaigos, Komisija atlieka galutinį Programos vertinimą. Jis apima ankstesnių programų ilgalaikio poveikio vertinimą.
4. Vertinimų išvadas ir savo pastabas Komisija pateikia Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui.

15 straipsnis

Auditai

1. Taikant Programos kontrolės sistemą užtikrinama tinkama pasitikėjimo ir kontrolės pusiausvyra, atsižvelgiant į administracines ir kitokias visais lygmenimis vykdomos kontrolės sąnaudas, ypač dalyvių patiriamas sąnaudas.
2. Veiksmų, kuriems skiriamas bendras skirtingų Sąjungos programų finansavimas, auditas atliekamas tik vieną kartą ir apima visas susijusias programas ir atitinkamas joms taikomas taisykles.
3. Komisija ar finansavimo įstaiga gali kliautis gavėjų lygmens bendromis sistemų peržiūromis. Tos bendros peržiūros tam tikrų tipų gavėjams nėra privalomos ir jas sudaro sistemų ir procesų auditas ir operacijų auditas, kurį atlieka kompetentingas nepriklausomas auditorius, turintis reikiamą kvalifikaciją atlikti teisės aktuose nustatytus apskaitos dokumentų auditus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/43/EB. Komisija ar finansavimo įstaiga gali jomis naudotis nustatydamą bendrą patikimo finansinio išlaidų valdymo užtikrinimo lygį ir persvarstydamą *ex post* auditų lygį ir finansinių ataskaitų sertifikatus.
4. Remiantis Finansinio reglamento 127 straipsniu, Komisija ar finansavimo įstaiga gali kliautis Bendrijos įnašų naudojimo auditais, atliktais kitų asmenų ar subjektų, tarp jų ir Sąjungos institucijų ar įstaigų neįgaliotų asmenų ar subjektų.
5. Auditas gali būti atliktas ne vėliau kaip per dvejus metus po likučio išmokėjimo.

16 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 182/2011.
2. Komitetas į posėdžius renkasi dviejų skirtingų sudėčių: vienos sudėties komitetas nagrinėja su branduolių dalijimusi, kitos sudėties komitetas – su branduolių sinteze susijusius Programos aspektus.
3. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 4 straipsnis.
4. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.
5. Kai komiteto nuomonei gauti būtina rašytinė procedūra, tokia procedūra laikoma baigta be rezultato, jei per nuomonei pateikti nustatytą laikotarpį taip nusprendžia komiteto pirmininkas arba to prašo paprastoji komiteto narių dauguma.
6. Komisija reguliariai informuoja komitetą apie bendrą Programos įgyvendinimo pažangą ir laiku teikia jam informaciją apie visus pagal Programą siūlomus ar finansuojamus veiksmus.

17 straipsnis

Sąjungos finansinių interesų apsauga

1. Komisijai arba jos atstovams ir Audito Rūmams suteikiami įgaliojimai atlikti visų dotacijų gavėjų, rangovų ir subrangovų, pagal šį reglamentą gavusių Sąjungos lėšų, auditą remiantis dokumentais ir patikrinimais vietoje, o tarptautinių organizacijų atveju suteikiami įgaliojimai jas tikrinti laikantis su tomis organizacijomis sudarytų susitarimų.
2. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 ir Tarybos reglamento (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 nuostatas ir laikydamosi jų procedūrų Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) gali atlikti administracinius tyrimus, įskaitant patikrinimus ir inspektavimus vietoje, kad nustatytų sukčiavimo, korupcijos ar kitos neteisėtos veikos, kenkiančios Sąjungos finansiniams interesams, atvejus, susijusius su šiame reglamente numatytu Sąjungos finansavimu arba biudžeto garantijomis.
3. Trečiųjų valstybių kompetentingos institucijos ir tarptautinės organizacijos taip pat gali būti paprašytos pagal savitarpio teisinės pagalbos susitarimus bendradarbiauti su Europos prokuratūra, kai ji atlieka baudžiamosios veikos tyrimus, kurie priskirti jos kompetencijai pagal Reglamentą (ES) 2017/1939.
4. Nedarant poveikio 1 ir 2 dalims, bendradarbiavimo su trečiosiomis valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis susitarimuose, sutartyse, dotacijų susitarimuose ir kituose teisinių įsipareigojimų dokumentuose, taip pat įgyvendinant šį reglamentą sudarytuose susitarimuose, kuriais nustatoma biudžeto garantija, pateikiamos nuostatos, kuriomis Komisijai, Audito Rūmams ir OLAF aiškiai suteikiami įgaliojimai pagal savo kompetenciją atlikti tokius auditus ir patikras bei inspektavimus vietoje. Į jas įeina nuostatos, kuriomis siekiama užtikrinti, kad lygiavertės teisės suteiktų visos trečiosios šalys, susijusios su Sąjungos lėšų arba finansavimo operacijos, kuriai visai ar iš dalies taikoma biudžeto garantija, įgyvendinimu.

III SKYRIUS

PEREINAMOJO LAIKOTARPIO IR BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

18 straipsnis

Panaikinimas

Reglamentas [*Nr. ..., kuriuo sukuriama 2019–2020 m. Euratomo programa*] panaikinimas nuo 2021 m. sausio 1 d.

19 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio nuostatos

1. Šis reglamentas neturi poveikio susijusių veiksmų tęsimui ar keitimui pagal Reglamentą [*2019–2020 m. Euratomo programa*], kuris toliau taikomas tiems veiksmams tol, kol jie užbaigiami.
2. Prireikus visas likusias Reglamentu (Euratomas) Nr. ... [*2019–2020 m. Euratomo programa*] įsteigto komiteto užduotis atlieka 16 straipsnyje nurodytas komitetas.

3. Programos finansinio paketo lėšomis taip pat gali būti finansuojamos techninės ir administracinės paramos išlaidos, būtinos užtikrinti perėjimui nuo priemonių, patvirtintų pagal ankstesnę programą [2019–2020 m. Euratomo programa], prie šios Programos.
4. Grįžamosios lėšos iš Reglamentu [2019–2020 m. Euratomo programa] nustatytų finansinių priemonių gali būti investuojamos į programą „InvestEU“, sukurtą Reglamentu XX¹³.

20 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

- 1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas
- 1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) (*programų grupė*)
- 1.3. Pasiūlymo (iniciatyvos) pobūdis
- 1.4. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas
- 1.5. Trukmė ir finansinis poveikis
- 1.6. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)

2. VALDymo PRIEMONĖS

- 2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės
- 2.2. Valdymo ir kontrolės sistema
- 2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

- 3.1. Atitinkama (-os) daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės)
- 3.2. Numatomas poveikis išlaidoms
 - 3.2.1. *Numatomo poveikio išlaidoms santrauka*
 - 3.2.2. *Numatomas poveikis administracinio pobūdžio asignavimams*
 - 3.2.3. *Trečiųjų šalių įnašai*
- 3.3. Numatomas poveikis pajamoms

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Tarybos reglamentas dėl 2021–2025 m. laikotarpio Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programos, kuria papildoma bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, ir dėl Tarybos reglamento dėl Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programos (2019–2020 m.), kuria papildoma bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Horizontas 2020“, panaikinimo

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) (*programų grupė*)

01.03 Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programa

1.3. Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

X nauja priemone

☐ nauja priemone, kuri bus priimta įgyvendinus bandomąjį projektą ir (arba) atlikus parengiamuosius veiksmus¹

☐ esamos priemonės galiojimo pratęsimu

☐ vienos ar daugiau priemonių sujungimu arba nukreipimu į kitą / naują priemonę

1.4. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas

1.4.1. Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį

Branduolinę energiją naudojant elektros energijos gamybai ir kitoms reikmėms reikia dėti nuolatinės pastangas mažinti saugai ir saugumui kylančią riziką ir remti saugių branduolinių technologijų ir optimalios radiacinės saugos plėtrą. Jonizuojančiąją spinduliuotę naudojant vis gausesnėms ir įvairesnėms reikmėms reikia apsaugoti žmones ir aplinką nuo nebūtinės apšvitos. Jonizuojančiosios spinduliuotės technologijos Europoje naudojamos kasdien daugelyje sričių, pvz., sveikatos priežiūros, pramonės ir mokslinių tyrimų, ir atneša daug naudos Europos piliečiams ir Europos ekonomikai. Viešojo ir privačiojo sektorių moksliniai tyrimai valstybėse narėse gali labai padėti užtikrinti šią naudą, ir Euratomo uždavinys yra papildyti nacionalines pastangas pasitelkus Bendrijos vykdomą mokslinių tyrimų ir mokymo programą.

Euratomo remiami moksliniai tyrimai turėtų padėti valstybėms narėms ir pramonei įvykdyti Euratomo sutarties reikalavimus ir reikalavimus, kuriuos kelia kelios direktyvos:

- 2014 m. liepos 8 d. Tarybos direktyva 2014/87/Euratomas, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema – joje iškeltas ES masto aukšto lygio saugos tikslas užkirsti kelią avarijoms ir išvengti radioaktyviųjų medžiagų išmetimo į aplinką už branduolinio įrenginio ribų. Šioje direktyvoje

¹ Kaip nurodyta Finansinio reglamento 58 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

- pabrėžta, kad, ją įgyvendinant, valstybėms narėms reikia naudotis mokslinių tyrimų rezultatais, ir ja sukurama tarpusavio vertinimo sistema.
- Tarybos direktyvos 2011/70/Euratomas, kuria nustatoma panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo Bendrijos sistema
 - Tarybos direktyvos 2013/59/Euratomas, kuria nustatomi pagrindiniai saugos standartai siekiant užtikrinti apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos keliamų pavojų.
 - Euratomo sutarties 7 skyriaus nuostatos dėl reikalavimų Euratomo branduolinės saugos garantijoms ir su jų taikymu susiję reglamentai.

Siūloma programa bus įgyvendinama 5 metus nuo 2021 m., laikantis Euratomo sutarties 7 straipsnio, su galimybe ją pratęsti 2 metams iki 2027 m., derinant su programos „Europos horizontas“ ir daugiamečių finansinės programos trukme.

Siūloma programa bus pratęstos pagrindinė vykdomos Euratomo programos mokslinių tyrimų veikla (radiacinė sauga, branduolinė sauga, saugumas, atliekų tvarkymas, radiacinė sauga ir branduolių sintezės energetika), vis daugiau dėmesio skiriant su elektros energijos gamyba nesusijusioms jonizuojančiosios spinduliuotės reikmėms ir eksploatacijos nutraukimo veiklai.

1.4.2. *Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmais.*

Svarbiausia Programos teikiama Europos pridėtinė vertė – Programa padeda branduolių dalijimosi ir branduolių sintezės mokslinių tyrimų srityje sutelkti daugiau kompetencijos bei ekspertinių žinių ir užtikrinti didesnę daugiadiscipliniškumą, nei tai būtų įmanoma padaryti pavienių valstybių narių lygmeniu. Branduolinės ir jonizuojančiosios spinduliuotės technologijos ir toliau atlieka svarbią funkciją Europos Sąjungos piliečių gyvenime, pavyzdžiui, energetikos ir energijos tiekimo saugumo srityse ir taikant radiaciją medicinos ir pramonės reikmėms. Šių technologijų naudojimo sauga ir saugumas – nepaprastai svarbūs, ir mokslinių tyrimų programos padeda šioje srityje išlaikyti aukščiausius saugos, saugumo ir branduolinės saugos garantijų standartus. Programoje daug dėmesio skiriama ir branduolių sintezės energetikos vystymui. Branduolių sintezė yra potencialiai neišsenkantis ir klimatui nekenkiantis energijos šaltinis.

Visoje ES taikomas požiūris į branduolinę saugą, radioaktyviųjų atliekų tvarkymą ir radiacinę saugą yra svarbus siekiant užtikrinti piliečių ir aplinkos aukščiausio lygio apsaugą visoje Europoje ir už jos ribų. Programa taip pat suteikia galimybę platesniu mastu koordinuoti švietimo ir mokymo veiklą visoje Europoje, naudotis mokslinių tyrimų infrastruktūra ir bendradarbiauti tarptautiniu mastu. Tai ypač naudinga mažesnėms valstybėms narėms – jos gali pasinaudoti masto ekonomijos, kuri užtikrinama sutelkus išteklius visos Europos mastu, teikiamais pranašumais. Programa suteikia galimybę, pasitelkiant Jungtinį tyrimų centrą (JRC), gauti nepriklausomas mokslines konsultacijas, padedančias įgyvendinti Europos politiką branduolinės saugos, radioaktyviųjų atliekų tvarkymo, radiacinės saugos, branduolinio saugumo, saugos garantijų ir branduolinio ginklo neplatavimo srityse. Unikalią infrastruktūrą ir laboratorijas turintis JRC atlieka svarbų vaidmenį

įgyvendinant branduolinius mokslinius tyrimus ir teikiant šios srities mokymą Europoje. Europos pramonės dalyvavimas branduolių sintezės mokslinių tyrimų veikloje skatina inovacijas, pavyzdžiui, padeda kurti su ta veikla susijusius aukštųjų technologijų produktus kituose, be kita ko, medicinos ir aviacijos, sektoriuose.

1.4.3. *Panašios patirties išvados*

2017 m. Komisija, vadovaudamasi Reglamento (Euratomas) Nr. 1314/2013 22 straipsniu, atliko 2014–2018 m. Euratomo programos tarpinį vertinimą. Komisijos ataskaitoje (COM(2017) 697) pristatoma strateginė vertinimo proceso apžvalga ir jos atsakymai į nepriklausomų ekspertų grupių pateiktas rekomendacijas. Pridedamuose Komisijos tarnybų darbinuose dokumentuose (SWD(2017) 426 ir 427) pateikta daugiau informacijos apie svarbos, efektyvumo, veiksmingumo ir Europos pridėtinės vertės vertinimą. Pagrindinės vertinimo išvados:

- toliau remti branduolinei saugai, branduolinės saugos garantijoms, saugumui, atliekų tvarkymui, radiacinei saugai ir branduolių sintezės vystymui naudingus branduolinius mokslinius tyrimus;
- kartu su gavėjais toliau tobulinti Europos branduolinės srities bendrųjų programų organizavimą ir valdymą;
- tęsti ir stiprinti Euratomo švietimo ir mokymo veiklą siekiant ugdyti svarbius gebėjimus, kurie naudingi visais branduolinės saugos ir saugumo ir radiacinės saugos aspektais.
- labiau naudotis Euratomo programos ir kitų ES bendrosios programos teminių sričių sinergija siekiant spręsti tokius kompleksinius klausimus kaip spinduliavimo panaudojimo medicinoje, klimato kaita, saugumas, avarinė parengtis ir įnašas į branduolio mokslą;
- labiau naudotis Euratomo programos tiesioginių ir netiesioginių veiksmų sinergija.

1.4.4. *Suderinamumas ir galima sąveika su kitomis atitinkamomis priemonėmis*

Euratomo programa papildo ir užtikrina sinergiją su mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“ tokiose srityse kaip sveikatos priežiūra (jonizuojančiąją spinduliuotę taikant medicinoje), saugumas, energetika ir švietimas bei mokymas. Įgyvendinant Euratomo branduolių sintezės mokslinių tyrimų programą, bus užtikrinama, kad ji visapusiškai papildytų su ITER veiklą ir būtų su ja derinama. Įgyvendinant programą bus toliau derinamos valstybių narių branduolių sintezės, radiacinės saugos ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo programos – tai bus daroma vykdant bendras Europos programas. Be to, tikimasi sąveikos su Branduolinės energetikos objektų eksploatacijos nutraukimo programomis tokiose srityse kaip technologijų kūrimas ir bandymas, mokymas ir keitimasis geriausia patirtimi.

Programa suderinama su visomis atitinkamomis Sąjungos politikos sritimis, visų pirma susijusiomis su moksliniais tyrimais ir inovacijomis, ypač su branduolinės ir susijusios saugos aspektais. Todėl ja remiamas šių teisės aktų įgyvendinimas:

- Tarybos direktyvos 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema su pakeitimais, padarytais Tarybos direktyva 2014/87/Euratomas;

- Tarybos direktyvos 2011/70/Euratomas, kuria nustatoma panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo Bendrijos sistema;
- Tarybos direktyvos 2013/59/Euratomas, kuria nustatomi pagrindiniai saugos standartai siekiant užtikrinti apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos keliamų pavojų.
- Euratomo sutarties 7 skyrius dėl ES branduolinės saugos garantijų sistemos.

1.5. Trukmė ir finansinis poveikis

X trukmė ribota

- **X** galioja nuo 2021 1 1 iki 2025 12 31
- **X** Įsipareigojimų asignavimų finansinis poveikis nuo 2021 iki 2025 m., o mokėjimų asignavimų – nuo 2021 iki 2031 m.

☐ trukmė neribota

- įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,

vėliau – visuotinis taikymas.

1.6. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)²

X Tiesioginis valdymas, vykdomas Komisijos:

- **X** padalinių, įskaitant Sąjungos delegacijų darbuotojus;
- ☐ vykdomųjų įstaigų.

☐ Pasidalijamasis valdymas kartu su valstybėmis narėmis.

☐ Netiesioginis valdymas, biudžeto vykdymo užduotis perduodant:

- ☐ trečiosioms valstybėms arba jų paskirtoms įstaigoms;
- ☐ tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);
- ☐ EIB ir Europos investicijų fondui;
- ☐ įstaigoms, nurodytoms Finansinio reglamento 70 ir 71 straipsniuose;
- ☐ viešosios teisės subjektams;
- ☐ privatinės teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, jeigu jos pateikia pakankamas finansines garantijas;
- ☐ valstybės narės privatinės teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurios pateikia pakankamas finansines garantijas;
- ☐ atitinkamame pagrindiniame akte nurodytiems asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal ES sutarties V antraštinę dalį.
- *Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.*

Pastabos

Programą tiesiogiai įgyvendins Komisijos padaliniai. Tačiau Komisija pagal Euratomo sutarties 10 straipsnį gali, jei manys, kad tai tikslinga, tam tikras programos dalis patikėti vykdyti valstybėms narėms, asmenims ar įmonėms arba trečiosioms valstybėms, tarptautinėms organizacijoms ar trečiųjų valstybių nacionaliniams subjektams.

²

Informacija apie valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Trumpojo, vidutinės trukmės ir ilgojo laikotarpio rodikliai buvo nustatyti remiantis keletu poveikio trajektorijų. Dalyvių ataskaitų teikimo taisyklės parengtos turint omenyje šiuos rodiklius ir sąmoningai siekiant sumažinti administracinę naštą dalyviams. Kai tik įmanoma, duomenys bus renkami iš atvirų šaltinių.

Visi duomenys apie valdymo procesus (paraiškos, patenkintų paraiškų nuošimčiai, laikas, per kurį skiriama dotacija, pagalbos gavėjų rūšis ir kt.) bus renkami, saugomi ir prieinami realiuoju laiku tam skirtoje duomenų saugykloje. Šiuo metu referencinių duomenų sistema (CORDA) veikia gerai ir yra prieinama valstybėms narėms ir kitoms suinteresuotosioms šalims.

Bus parengta ataskaita, kurioje bus pateikta informacija apie valdymo procesus (nuo pirmųjų metų). Palaipsniui į ataskaitą bus įtraukiama informacija apie produktus ir rezultatus. Planuojami tarpinis ir galutinis vertinimas.

Be to, JRC tiesioginiai veiksmai įvertinami atliekant metinį vidinį vertinimą ir keliems aukščiausio lygio ekspertams, atrinktiems pasikonsultavus su JRC valdytojų taryba, atliekant išorės tarpusavio vertinimą.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. *Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ai), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės sistemos pagrindimas*

Euratomo programa bus įgyvendinama taikant tiesioginį valdymą. Tačiau Komisija gali nuspręsti, jei mano, kad tai tikslinga ir veiksminga, įgyvendinti Euratomo veiklą taikydama pasidalijamąjį ir (arba) netiesioginį valdymą.

Kontrolės strategija bus pagrįsta:

- procedūromis, kuriomis geriausi projektai atrenkami ir paverčiami juridiniais dokumentais;
- projektų ir sutarčių valdymu kiekvieno projekto įgyvendinimo laikotarpiu;
- visų be išimties prašymų *ex ante* patikrinimu,
- finansinių ataskaitų sertifikatais, kurių vertė viršija tam tikrą ribą;
- apmokėtų prašymų imties *ex post* audитаais;
- moksliniu projektų rezultatų vertinimu.

Pirmieji programos „Horizontas 2020“ (įskaitant Euratomo programą) auditų duomenys rodo, kad klaidų lygis nepriartėjo prie užsibrėžtos ribos (žr. 2.2.2 skirsnį). Iš to matyti, kad, net jeigu ji dar gali būti tobulinama toliau, jau įdiegtos paprastinio priemonės buvo veiksmingos.

2.2.2. *Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)*

Iki šiol pagrindinio finansavimo modelis buvo atlyginti tinkamas finansuoti išlaidas. Kaip Europos Audito Rūmai ne kartą nurodė (paskutinį kartą – 2016 m. metinėje ataskaitoje): „pagrindinę riziką operacijų tvarkingumui sudaro tai, kad gavėjai

deklaruoja netinkamas finansuoti išlaidas, kurios prieš [atlyginimą] nei aptinkamos, nei ištaisomos. Rizika ypač didelė Septintosios bendrosios mokslinių tyrimų programos [ir analogiškai Euratomo programos] atveju. Jos tinkamumo finansuoti taisyklės yra sudėtingos – šias taisykles gavėjai (ypač tie, kurie mažiau susipažinę su taisyklėmis, kaip antai MVI, pirmą kartą dalyvaujantys asmenys ir ne ES subjektai) dažnai neteisingai supranta.“

Rūmai pripažino programoje „Horizontas 2020“[, taigi ir 2014–2018 m. Euratomo programoje,] įdiegto supaprastinimo vertę. Tačiau 2016 m. metinėje ataskaitoje jie rekomenduoja plačiau naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą. Toks supaprastintas išlaidų apmokėjimas jau naudojamas kai kuriose programos dalyse arba tam tikrų rūšių išlaidoms.

Dotacijų atveju apskaičiuotas reprezentatyvus klaidų lygis Septintojoje bendrojoje programoje[, įskaitant Euratomo programą,] buvo 5 proc., o likutinis klaidų lygis buvo maždaug 3 proc., atsižvelgus į visus susigrąžinimus ir pataisas, kurie buvo ar turi būti atlikti. Tačiau klaidų lygiai buvo mažesni tose programos dalyse, kuriose buvo galima plačiau naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą ir (arba) su kuriomis buvo susijusi maža ir stabili gavėjų grupė.

Pirmieji programos „Horizontas 2020“, įskaitant Euratomo programą, rezultatai rodo, kad reprezentatyvusis klaidų lygis būsias maždaug 3 proc., o likutinis klaidų lygis mažesnis už 2,5 proc. Tačiau pažymėtina, kad tai išankstinis apskaičiavimas, kurį reikėtų vertinti atsargiai: tikėtina, jis didės, galbūt iki 3–4 proc. lygio (lygis arba klaida, kurią Komisija numatė programoje „Horizontas 2020“; pasiūlyme dėl 2014–2018 m. Euratomo programos numatyta 3,5 proc., bet čia nebuvo atsižvelgta į įvairius papildomus keblumus, pridurtus per teisėkūros procesą). Likutinis klaidų lygis turėtų likti šiek tiek mažesnis negu 3 proc.; dar per anksti pasakyti, ar bus pasiektas 2 proc. lygis.

Kai kurios klaidos atsiranda, nes gavėjai nesuprato taisyklių. Šios klaidos gali būti išspręstas supaprastinant, nors šiek tiek sudėtingumo liks visada. Kitos klaidos radosi dėl to, kad gavėjai taisyklių nesilaikė. Nors tokių atvejų mažuma, dabartinių taisyklių supaprastinimas jų nepašalins.

Atlikta programos „Horizontas 2020“, įskaitant Euratomo programą, klaidų lygių analizė³³, ir iki šiol atlikti auditai rodo, kad:

- maždaug 63 proc. klaidų susijusios su klaidomis padengiant personalo išlaidas. Tarp reguliariai pasitaikančių problemų – neteisingai apskaičiuotos darbo valandos, netikslūs įkainiai ar neteisingas padengtų valandų skaičius.

Apie 22 proc. klaidų susijusios su kitomis tiesioginėmis išlaidomis (ne personalui). Dažniausiai nustatyta klaida – tiesioginio sąnaudų pamatavimo trūkumas.

- Maždaug 6 proc. klaidų susijusios su subranga, 4 proc. – su kelionės išlaidomis ir 5 proc. – su kitomis kategorijomis. Pažymėtina, kad, įvedus fiksuotą dydį netiesioginėms išlaidoms, su šiomis išlaidomis susijusių klaidų nuošimtis sumažėjo nuo 28 proc. Septintoje bendrojoje programoje, įskaitant Euratomą, iki beveik nulio.

Programos „Horizontas 2020“ ir Euratomo programos auditų metu nustatytos klaidos, rodo, kad kai kurių iš jų galima išvengti supaprastinus taisykles ir išvengus nereikalingų formalumų. Kai kurie pakeitimai jau padaryti programoje „Horizontas

³³

Vertės euraiis nuošimtis, palyginti su visais tiesioginių sąnaudų patikslinimais ES biudžeto naudai.

2020“ ir Euratomo programoje, pavyzdžiui, naujos su vidaus sąskaitų faktūrų išrašymu susijusios ir papildomo atlyginimo taisyklės, o kiti, jei tik įmanoma, bus įdiegti programoje „Europos horizontas“ ir 2021–2025 m. Euratomo programoje. Tačiau dabar tokių pakeitimų poveikis klaidų lygiui bus riboti – paprastai bus išvengta tik smulkių klaidų.

Plačiau naudojant tokį supaprastintą išlaidų apmokėjimą kaip fiksuoti dydžiai ir vienetiniai tarifai, taip pat tolesnis taisyklių supaprastinimas padės ateityje sumažinti klaidų lygį, kuris, apskaičiuota, reprezentatyviai sieks 3–4 proc. Tačiau išlieka pamatinė problema – klaidos, kurias lemia finansavimo metodas, pagrįstas tinkamų finansuoti išlaidų atlyginimu. Tokioje sistemoje reprezentacinis klaidų lygis galėtų būti sumažintas iki 2,5–3,5 proc., o likutinis klaidų lygis po pataisų, tikėtina, būtų maždaug 2 proc. (bet nebūtinai mažesnis).

Programos „Horizontas 2020“ įdiegtas finansavimas fiksuotąja suma, taikomas MVĮ etapo 1 scheme. Tai leidžia, gavus patenkinamą mokslinį produktą, išmokėti 50 000 EUR. Nebereikia jokių papildomų patvirtinamų dokumentų, kaip antai sąskaitų faktūrų, darbo laiko apskaitos žiniaraščių, mokėjimo įrodymų ir pan. Nėra jokių finansinių klaidų.

Programai „Horizontas 2020“ pasiūlytos vienkartinės išmokos, tačiau nuspręsta, kad jas taikyti netinka arba pernelyg anksti. Vis dėlto Komisija programos „Horizontas 2020“ 2018 m. darbo programoje įgyvendina bandomuosius projektus, kurie pagrįsti finansavimu vienkartinėmis išmokomis. Ji taip pat ėmėsi įvairių komunikacijos veiksmų siekdama išsklaidyti suinteresuotųjų šalių nerimą dėl finansavimo formos.

Bandomasis projektas turi būti įvertintas, ypač siekiant nustatyti, ar juo pasiekti visi Programos tikslai, o ne vien tikslas mažinti klaidų lygį. Tačiau aišku, kad plačiau taikant fiksuoto dydžio finansavimą klaidų lygis sumažėtų. Kita vertus, toks finansavimo būdas nustumtų riziką į kitus vidaus kontrolės sistemos etapus – didesnę reikšmę įgis vertinimas ir rezultato įvertinimas.

Euratomo programos pasiūlyme Komisijai leidžiama naudoti finansavimo vienkartinėmis išmokomis modelį, ir Komisija ketina šį finansavimo modelį naudoti plačiau. Vis dėlto dar pernelyg anksti spręsti, kiek plačiau jį galima taikyti. Tai priklausys nuo tebevykdomų bandomųjų projektų rezultatų.

Turint omenyje visą sandorių skaičių, intensyvi sisteminga *ex ante* kontrolė būtų labai brangi. Todėl dabartinė kontrolės strategija remiasi rizika pagrįsta *ex ante* ir *ex post* kontrole, kuria siekiama įvertinti klaidų lygį, aptikti ir susigrąžinti finansuoti netinkamas sumas. Kadangi klaidų lygiai neviršijo nustatytų ribų, ši kontrolės strategija laikoma veiksminga. Numatytas kai kurių aspektų tobulinimas, pavyzdžiui, įtraukiamas sistemų ir procesų auditas, tačiau radikalių permainų nesiūloma.

2.2.3. *Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)*

Visose už ankstesnių bendrųjų programų įgyvendinimą 2017 m. (įskaitant Septintosios bendrosios programos ir programos „Horizontas 2020“ valdymo išlaidas) atsakingose Komisijos tarnybose kontrolės sistemos (vertinimo, atrankos, projektų valdymo, *ex ante* ir *ex post* kontrolės) išlaidų sąmata yra svyruoja nuo 3 iki 4 proc. Tai laikoma priimtinais sąnaudomis, atsižvelgiant į pastangas, kurių reikia siekiant užtikrinti, kad tikslai būtų pasiekti, ir sandorių skaičių.

Skiriant dotacijas, kurių finansavimo modelis pagrįstas tinkamų finansuoti išlaidų atlyginimu, numatomas 2,5–3,5 proc. klaidų rizikos lygis. Klaidų rizikos lygis užbaigiant programą (atlikus kontrolę ir pataisas) yra maždaug 2 proc. (bet nebūtinai mažiau). Skiriant dotacijas, kurių finansavimo modelis pagrįstas finansavimu fiksuotąja suma, klaidų rizikos lygis artimas 0 proc. atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą. Bendras tikėtinas klaidų lygis priklausys nuo dviejų finansavimo būdų (tinkamų finansuoti išlaidų atlyginimas ir fiksuotosios sumos išmokėjimas) pusiausvyros. Komisija siekia, kai tinka, taikyti finansavimo fiksuotąja suma modelį. Tačiau pagrindinė paskata įvesti finansavimą fiksuotąja suma bus ne sumažinti klaidų lygį, o pasiekti visus programos tikslus. Šis scenarijus grindžiamas prielaida, kad priimant sprendimus suprapastinimo priemonės nėra iš esmės keičiamos.

Pastaba: šis skirsnis taikomas tik dotacijų valdymo procesui; administracinėms ir veiklos išlaidoms, kurios patiriamos organizuojant viešųjų pirkimų procesą, leidžiamas klaidų rizikos dydis atliekant mokėjimą ir užbaigiant projektą neturėtų siekti 2 proc.

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

Nurodyti dabartinės arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones, pvz., išdėstytas Kovos su sukčiavimu strategijoje.

Komisijos tarnybos, kurioms pavesta įgyvendinti Euratomo programą, yra pasiryžusios kovoti su sukčiavimu visais dotacijos valdymo proceso etapais. Jos parengė ir įgyvendina kovos su sukčiavimu strategijas, įskaitant plataus masto žvalgybos informacijos naudojimą, visų pirma naudodamos pažangias IT priemones, apmokydamos ir informuodamos darbuotojus. Tokios pastangos bus dedamos ir toliau. Apskritai pasiūlytos priemonės, ypač didesnis dėmesys rizika grindžiamam auditui ir griežtesniam moksliniam vertinimui ir kontrolei, turėtų padaryti teigiamą poveikį kovai su sukčiavimu.

Dabartinė Komisijos tarnybų, atsakingų už ankstesnių Euratomo programų įgyvendinimą, kovos su sukčiavimu strategija (taikoma ir dotacijoms) ir su kitomis išlaidomis susijusios kovos su sukčiavimu strategijos bus atnaujintos po Komisijos kovos su sukčiavimu strategijos peržiūros 2018 m. Jos bus taikomos ir su finansavimu fiksuotąja suma susijusiai rizikai, kuri yra kitokia, ir į ją reikia atsižvelgti.

Reikėtų pabrėžti, kad, palyginti su visomis išlaidomis, nustatytas sukčiavimas yra labai mažo masto, tačiau įgyvendinti mokslinių tyrimų biudžetą įpareigoti generaliniai direktoratai privalo kovoti su sukčiavimu.

Teisės aktais bus Komisijai, įskaitant OLAF, užtikrinta galimybė atlikti auditus ir patikras vietoje taikant OLAF rekomenduotas standartines nuostatas.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Atitinkama daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija ir siūloma nauja biudžeto išlaidų eilutė (-ės)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	1. Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika	DA / NDA ³⁴	ELPA šalių ³⁵	šalių kandidačių ³⁶	trečiųjų valstybių	pagal Finansinio reglamento [21 straipsnio 2 dalies b punktą]
H1	01.010301 Išlaidos mokslinių tyrimų ir inovacijų programoms įgyvendinantiems pareigūnams ir laikiniejiems darbuotojams – Euratomo programa	NDA	NĖRA	TAIP	TAIP	NĖRA
	01.010302 Mokslinių tyrimų ir inovacijų programoms įgyvendinantys išorės darbuotojai – Euratomo programa					
	01.010303 Kitos mokslinių tyrimų ir inovacijų programų valdymo išlaidos – Euratomo programa					
	01.030100 Branduolių sintezės moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra	DA				
	01.030201 Branduolio dalijimasis, sauga ir radiacinė sauga					
01.030202 Jungtinio tyrimų centro vykdomi tiesioginiai veiksmai						

³⁴ DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.

³⁵ ELPA – Europos laisvosios prekybos asociacija.

³⁶ Šalių kandidačių ir, kai taikoma, Vakarų Balkanų potencialių šalių kandidačių.

3.2. Numatomas poveikis išlaidoms

3.2.1. Numatomo poveikio išlaidoms santrauka

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	1	Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika
---	---	---

			2021 m	2022 m	2023 m	2024 m	2025 m.	Po 2025 m.	IŠ VISO
			.	.	.	.			
Veiklos asignavimai (išskaidyti pagal 3.1 punkte išvardytas biudžeto eilutes)	Įsipareigojimai	(1)	202,364	205,998	210,531	214,085	219,475		1 052,453
	Mokėjimai	(2)	4,171	174,120	180,924	196,838	202,306	294,094	1 052,453
01 03 01 Branduolių sintezės moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra	Įsipareigojimai	(1a)	130,964	133,300	136,249	138,523	142,054		681,089
	Mokėjimai	(2a)		125,000	128,000	132,000	135,000	161,089	681,089
01 03 02 01 Branduolio dalijimasis, sauga ir radiacinė sauga	Įsipareigojimai	(1b)	59,815	60,882	62,229	63,268	64,881		311,074
	Mokėjimai	(2b)		40,000	42,000	53,000	55,000	121,074	311,074
01 03 02 02 Jungtinio tyrimų centro (JRC) vykdomi tiesioginiai veiksmai	Įsipareigojimai	(1c)	11,585	11,817	12,053	12,294	12,541		60,290
	Mokėjimai	(2c)	4,171	9,120	10,924	11,838	12,306	11,931	60,290
Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš programos paketo lėšų ³⁷	Įsipareigojimai = Mokėjimai	(3)	119,636	122,002	124,469	126,915	129,525		622,547
IŠ VISO asignavimų programos paketui	Įsipareigojimai	=1+3	322,000	328,000	335,000	341,000	349,000		1 675,000
	Mokėjimai	=2+3	123,807	296,122	305,393	323,753	331,831	294,094	1 675,000

³⁷ Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	7	„Administracinės išlaidos“
--	----------	----------------------------

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2021 m .	2022 m .	2023 m .	2024 m .	2025 m.	Po 2025 m.	IŠ VISO
Žmogiškieji ištekliai								
Kitos administracinės išlaidos								
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	(Iš viso įsipareigojimų = Iš viso mokėjimų)							

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2021 m .	2022 m .	2023 m .	2024 m .	2025 m.	Po 2025 m.	IŠ VISO
IŠ VISO asignavimų visose daugiametės finansinės programos IŠLAIDŲ KATEGORIJOSE	Įsipareigojimai	322,000	328,000	335,000	341,000	349,000		1 675,000
	Mokėjimai	123,807	296,121	305,393	323,753	331,831	294,094	1 675,000

3.2.2. Numatomo poveikio administracinio pobūdžio asignavimams santrauka

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama
- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	IŠ VISO
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA						
Žmogiškieji ištekliai						
Kitos administracinės išlaidos						
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma						

Neįtraukta į daugiamečės finansinės programos 38 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ						
Žmogiškieji ištekliai ³⁹	79,863	81,550	83,274	85,034	86,833	416,554
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos ⁴⁰	39,773	40,452	41,195	41,881	42,692	205,993
Tarpinė suma, neįtraukta į daugiamečės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	119,636	122,002	124,469	126,915	129,525	622,547

IŠ VISO	119,636	122,002	124,469	126,915	129,525	622,547
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

³⁸ Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

³⁹ Šie skaičiai apima tik 2020 m. generaliniuose direktoratuose būsiančius darbuotojus, dėl kurių gautas leidimas, tačiau neapima papildomų darbuotojų, kuriems mokama iš būsimų asocijuotųjų šalių įnašų, ir reikalingų darbuotojų, jeigu Komisija nuspręstų, jei manytų, kad tai tikslinga, tam tikras programos dalis patikėti vykdyti pagal Euratomo sutarties 10 straipsnį.

⁴⁰ Šie skaičiai nurodo apskaičiuotas didžiausias administracines išlaidas, kurių reikia teisinei bazei įgyvendinti.

Administracinių asignavimų poreikiai bus dengiami asignavimais, jau paskirtais priemonei valdyti ir (arba) perskirstytais, ir prirėkus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į esamus biudžeto apribojimus.

3.2.2.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.
- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

Sąmatą surašyti etatų vienetais

Metai		2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.
Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)						
Komisijos būstinė ir atstovybės						
Delegacijos						
Moksliniai tyrimai		556	556	556	556	556
Išorės darbuotojai (etatų vienetais): CA, LA, SNE, INT ir JES						
Finansuojama pagal daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	- būstinėje					
	- delegacijose					
Finansuojama iš programos paketo lėšų ⁴¹	- būstinėje					
	- delegacijose					
Moksliniai tyrimai		185	185	185	185	185
Kita (nurodyti)						
IŠ VISO		741	741	741	741	741

Šie skaičiai apima tik 2020 m. generaliniuose direktoratuose būsiančius darbuotojus, dėl kurių gautas leidimas, tačiau neapima papildomų darbuotojų, kuriems mokama iš būsimų asocijuotųjų šalių įnašų, ir reikalingų darbuotojų, jeigu Komisija nuspręstų, jei manytų, kad tai tikslinga, tam tikras programos dalis patikėti vykdyti pagal Euratomo sutarties 10 straipsnį.

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus priemonei valdyti ir (arba) perskirstytus generaliniame direktorate, ir prirėkus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	Užduotys, vykdytinios administruojant ir įgyvendinant branduolinių mokslinių tyrimų ir mokymo programą, ypač susijusias su branduolinio kuro tvarkymu, branduoline sauga, branduolinės saugos garantijomis, saugumu ir branduolių sinteze.
Išorės darbuotojai	

⁴¹ Neviršijant viršutinės ribos, nustatytos išorės darbuotojams, finansuojamiems iš veiklos asignavimų (buvusių BA eilučių).

3.2.3. Trečiųjų šalių įnašai

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

- ☐ nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo
- ☒ numatytas trečiųjų šalių bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

Asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	IŠ VISO
Nurodyti bendrą finansavimą teikiančią įstaigą						
IŠ VISO bendrai finansuojamų asignavimų ⁴²	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

- ☐ Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.
- ☒ Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:
 - ☐ nuosaviems ištekliams
 - ☒ kitoms pajamoms

Nurodyti, jei pajamos priskirtos išlaidų eilutėms X

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto pajamų eilutė:	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis				
	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.
6011 punktas	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
6012 punktas					
6013 punktas					
6031 punktas					

Asignuotųjų pajamų atveju nurodyti biudžeto išlaidų eilutę (-es), kuriai (-oms) daromas poveikis.

01.03XX Asignavimai iš trečiųjų šalių įmokų

Kitos pastabos (pvz., poveikio pajamoms apskaičiavimo metodas (formulė) arba kita informacija).

Trečiosios valstybės gali prisidėti prie programos pasirašydamos asociacijos susitarimus. Asociacijos susitarimuose su kiekviena šalimi bus nustatytos finansinio įnašo dydžio nustatymo sąlygos, kuriomis užtikrinama, kad būtų automatiškai ištaisomas reikšmingas disbalansas, palyginti su suma, kurią dalyvaudami Programoje gauna asocijuotojoje šalyje įsisteigę subjektai, atsižvelgiant į Programos valdymo išlaidas.

⁴²

Dvišaliai asociacijos susitarimai dar nesuderinti. Asocijuotųjų šalių įnašai bus pridėti prie sumos, nurodytos šioje finansinėje teisės akto pasiūlymo pažymyje.